

THÂN-CHUNG

XUẤT BẢN MỖI BUỔI SÁNG

Chủ-nhiệm:
DIỆP-VĂN-KY

Tòa báo:
Góc đường Fillipini và Espagne
số 124 số 1: 324

Chủ-bút:
NGUYỄN-VĂN-ĐÀ

DEPOT LEBAL
INDOCHINE
Nº 11916

Làm người đại-biểu cho dân
nên biết phân biệt
cái quyền với cái ơn riêng

CÁI ANH - HƯƠNG CỦA KHÔNG-GIÁO Ở NƯỚC TA

II. - Cái chơn-lương của Không-giáo

Theo sự tri-thức của nhiều hạng người không đồng nhau, đối với Không-giáo, người thì hiểu thế này, kẻ thì hiểu thế khác, nên trước khi bàn đến cái ảnh-hưởng ở nước ta, tôi phải chỉ rõ cái chơn-tướng của nó ra sao?

Không-giáo có cái chơn-tướng của Không-giáo: song ở nước ta đây, mỗi người thấy nó ra một khác, cái đó là tùy theo tâm con mắt của từng người. Có người đàn bà đi tình cờ gặp miếng giấy chữ, liền lật-đặt hai tay lượm lên mà để qua trên đầu một cái rồi đem đốt đi, nói rằng: Kéo mang tôi với Đức Thánh. Chẳng những đàn bà, cái hạng này nhiều lắm, họ coi chữ tức là ông Thánh, ông Thánh tức là chữ; vì họ hiểu lầm rằng ông Không từ đã bày ra chữ Hán và chỉ có chữ Hán thì mới học biết được đạo Không-tử.

Một hạng nữa hơi cao hơn hạng kia một chút, họ hiểu rằng chữ là sách chữ nhỏ tức là của ông Thánh viết. Chẳng những đàn ông, đàn bà, họ coi chữ tức là ông Thánh, ông Thánh tức là chữ; vì họ hiểu lầm rằng ông Không từ đã bày ra chữ Hán và chỉ có chữ Hán thì mới học biết được đạo Không-tử.

hồi thứ ba! Đó, một hạng người nữa, cứ ở ở các cực, họ nghe câu chữ nhỏ, thấy cuốn sách nhỏ, thì cho là đạo Không-tử ở đó.

Một hạng cao hơn nữa thì cho Không-giáo là ở tại cang-thường luân-lý. Họ nói rằng người nam minh biết kinh-tử-tiền, nhớ ngày ông ngày bà, trong nhà con không lấy bảy nhau, ấy là như tin học Không-giáo. Phần nhiều người có cầm cuốn sách đi học hay là có thì đồ ông họ khác kia, đều nói như vậy. Hạng này đã khá, nhưng cũng chỉ thấy Không-giáo được một phía mà thôi, không thấy cả hai phía. Tôi còn nhớ hơn 20 năm về trước, ở Trung-kỳ họ thì, nhiều ông nghe ông cử vì đồ mà buồn rầu than tiếc, cho rằng đó thì tức là bỏ Không-giáo. Bỏ thì thì người ta không học chữ nho, không học chữ nho thì thì biết đạo Không, cũng có lẽ, sống những người ấy họ lại không hiểu như vậy mà hiểu khác, họ hiểu rằng sự thì cứ tức là Không-giáo, bỏ thì cứ tức là bỏ Không-giáo. Không có gì là, họ nhận thì cứ là Không-giáo cũng như nhận cang-thường là Không-giáo đó mà thôi.

Theo cái quan-niệm của hai hạng trên đối với Không-giáo thì thấp quá, không đủ kể; còn sự sai-lầm của hạng sau cũng vừa mới nói đây, ta cũng nên đính-chính lại. Có đính-chính lại những điều sai-lầm ấy thì cái chơn-tướng của Không-giáo mới lộ ra.

Về luân-lý, Không-tử dạy có ngũ luân mà rằng: « Vua tôi, cha con, chồng vợ, anh em, bạn bạn; năm đều ấy là đạo thông trong thiên-hạ vậy » (1) Có lần ngài đáp lời Tề Cảnh-công hỏi mà nói rằng: « Vua phải đạo vua; tôi phải đạo tôi; cha phải đạo cha; con phải đạo con » (2) Nơi khác, nói về Văn-Vương, ngài nói rằng: « Làm vua người,

(1) Sách Trang-dung, chương III.
(2) Thấy trong sách Luận-ngữ thiên Nhan-uyên.

(Xem qua trường thứ nhì)

Quả vậy chăng? Nên Au-châu không bỏ hiệp, thì ác phải tiêu diệt

Ấy là cái ý kiến của ông Kochwaser, chủ nhiệm tờ nhật triath ở Đức

Ông Kochwaser Chánh-hội-trưởng đảng dân chủ là người làm chủ nhiều tờ nhật-trình rất có ảnh hưởng ở nước Đức, ngày 3 octobre có nói rằng: nếu Âu-châu không vận động hòa hiệp nhau lại đang hơn bảy giờ, thì Âu-châu phải tiêu diệt. Ông lại thêm rằng: « Tôi lại có cái lý luận quang minh rằng nước Pháp và nước Đức sẽ hiểu nhau được, và theo ý tôi, thì về các vấn đề Âu-châu, hai bên phải phải giữ hòa bình với nhau trước hết, vì hai bên có nhiều tư tưởng, và quyền lợi chung nhau. »

Câu chuyện hằng ngày

Chẳng những cây giáo dài, mà lại không có cây giáo nữa

Hồi cuối triều Tự-đức, ở Bắc-kỳ nổi giặc lung lung. Các ông quan lớn ở Trung-kỳ bấy giờ có nhiều ông ra đánh giặc ngoài Bắc, như những là tướng. Ông Lê-Khiêm, tướng Tôn-thất-Thuyết v.v. .

Theo lệ triều đình, kẻ ai có đi theo các tướng đánh giặc, thăng tước, thì được thưởng của phẩm, hoặc bá hộ, thiên-hộ, kẻ là có thưởng quân công, nghĩa là có công trong lúc từng quân.

Bấy giờ quyền ban-thưởng ở trong tay các tướng, muốn thưởng cho ai thì thưởng. Cho nên những người trong làng trong họ hoặc có con đến ở các ngài, « ăn cơm cây cày cũng hay là xạc đá đi dạo ở trong địa hạt Trung-kỳ, chứ chưa hề khi nào là đầu ra đất Việt, chưa hề thấy cái lưng của giặc, dấy mà cũng được thưởng, người của phẩm, kẻ bá hộ, kẻ khác thiên hộ, bằng sắc dâng dâng! »

Hồi đó những người ấy ra đình ngồi đầu giặc, ăn tiệc nhứt, vì là ông của, ông bà, ông thiên. Bạn người khác bị họ đi đầu mà không dám nói trước mặt họ, bởi sự quyền thế, thì nói vụng với nhau sau lưng rằng: « cây giáo của các ông ấy dài quá! »

Cây giáo thiệt là xuất từ, hay là sao! Họ nói làm vậy, nghĩa là: Cây giáo của những kẻ kia có cán dài quá, cho nên mới ngồi ở nhà mình tại Quảng-nam hoặc Thừa thiên mà dám đầu hươu Bắc kỳ ở được thưởng quân công.

Cây giáo dài, đã là sự lạ rồi, ngày nay lại có hạng người không có cây giáo nữa.

Theo lệ Nhà Nguyễn, kẻ các quan ai có công dẹp giặc thì mới được phong tước: công hầu, bá tử, nam. Hồi bấy giờ lại đến giờ, trong nước có đám giặc nào thì nhà nước Pháp đánh cho hết, chỉ có Nguyễn Thân và Hoàng Cao Khải còn có công đánh dẹp mấy nhà khởi nghĩa Annam nhiều lần nên hai người đều được phong quân-ông. Còn các ông kia, nghĩa là các ông quan lớn hồi Thánh-thái đến giờ, ông thì chết rồi, ông thì bây giờ còn sống ngồi lại triều đình, có nhiều ông được phong tước mà tự thanh mĩ chỉ, bậc phát chưa hề động đến ngón tay út của các ông, họ không có quân công mà cũng được phong tước.

Tôi kiểm duyệt bỏ một đoạn

bấy giờ hỏi ra, các cụ kia, bá, tử, nam nam cũng vậy, họ nào có cây giáo thì đem Tân Việt ra mà chém!

Tân Việt

NÊN ĐỌC:
Nhệ họ Trần-duyên

nơi trường thứ 4

ƯỚC NGUYỆN Nữ-sĩ Hà Hương-Ngưng về tranh bán, lấy tiền mở trường học

Nữ-sĩ là vợ góa của Liêu-trọng Khải là một bậc tiên-liệt trong đường cách mạng nước Tàu. Sau khi Trọng-Khải mất rồi, nữ-sĩ cũng với bọn Ương-linh-Vệ, Trần Công Lạc, cùng khuy-hu-lương về một mặt chính-trị. Li lâu nay vì bất-bình với những việc hành-dộng của chính-phủ Trung ương, nên quay về chủ-trương việc giáo-dục, sung chức Hiệu-trưởng trường nữ-học ở Thượng hải, cốt gây cho bọn nữ-sinh có đủ tài gan-lực việc nước.

Mới đây nữ-sĩ định lập một trường học lấy tên chồng là « Trọng Khải học-hiệu » để kỷ-niệm những nghiệp của chồng từ trước.

Tính ra kinh-phí mất nhiều quá, nữ-sĩ bèn mời hết các nhà danh họa ở Thượng-hải, nhờ mỗi người vẽ cho mấy bức tranh, để đem đi ngoại-quốc mở hội triển-lãm, định bán giá rất đắt lấy tiền về lập trường. Vừa rồi chính tay nữ-sĩ cũng vẽ được mười bức, trước khi xuất dương nữ-sĩ viết thư mời các nhà đương-cuê đến thưởng-thức.

Tướng-giới Thạch ưng nhất bức tranh con búp của nữ-sĩ vẽ, vẽ ra 2 vạn đồng giá mua. Còn những bức vẽ mi-nhật, sơn-thủy, hoa-thảo lại cũng chỉ là vài trăm, không kém gì các nhà danh-họa đời trước. Trương Hương-Hoa mua 1 bức 8 trăm. Còn người trả 6 trăm, người trả vài bốn trăm, tính bán một lúc được tới ngót 4 vạn đồng.

Nữ-sĩ mới thì - nghiệm cách bán hàng trong nước, mà đã có kết quả mi-mẫn, chắc thế nào cũng sắp-sửa xuất-dương.

H.T.N.D.

Tại Đại hội Đồng kinh tế lý-tà

Những người An-nam được quan Toản Quyền cho dự

Quan Toản Quyền Pasquier ngày 2 Octobre vừa rồi mới cho các nhà thân hào tên kể sau đây được dự Đại Hội đồng kinh tế lý-tà ở Hanoi.

Hội đồng thay thế:

Ông Võ-biểu-Đề, hội-trưởng hội canh-nông ở Cantho.

Ông Nguyễn-văn-Vinh, nhà làm báo.

Cao-quân-Thiên, hội - trưởng hội canh-nông tương-tế ở Vinh.

Ông Phạm-Quỳnh nhà làm báo.

Ông Neatiri, buôn bán và làm ruộng ở Battambang.

Hội đồng thay thế:

Ông Nguyễn-hữu-Hải, cựu hội đồng quân-hu.

Ông Lê-văn-Phúc, chủ nhà in.

Vũ-văn-An, buôn bán.

Ông Aibay, thủ kho.

Ông Nguyễn-văn-Giêm, kỹ-nghệ gia ở Hanoi.

Quảng-Tây dựng cơ

độc lập, chăng?

Tin Hưởng, sáng ngày 2 Octobre cho hay rằng cứ theo như báo tàu thì chính-phủ Quảng-tây đã tuyên bố, đối với Nam-kinh, mình nay dựng cơ độc lập.

Loạt quân-phóng đã truyền ra rồi gặt gao lúa ở Wuchow thiên-hạ rộn rục lắm, vì chỗ ấy là chỗ người ta đang đào hầm đắp lũy.

đáp lly.

CHÁNH-TRỊ

Cái quyền và cái ơn riêng

Hôm thứ hai rồi, ông Dương-văn Lữ có viết trong báo L'E-cho Annamite một bài nói chuyện hai cái « vœux » của hội đồng quân hạt năm ngoài xin sửa đổi cách lựa hương chức lại.

Ông Dương than phiền, đại khái nói rằng:

« Điều ước nguyện của hội đồng quân hạt không thể nào đúng hơn nữa. Vì chỉ xin chánh-phủ phải thi hành điều khoản thứ 4 của tờ nghị định 23 octobre 1927. Ấy vậy mà tôi chưa biết cái số phận của lời ước nguyện đó ra sao, chờ hiện trạng lựa hương chức ngày nay cũng chẳng khác chi năm ngoái. »

Bữa nay tôi chưa bàn đến cách thức lựa hương chức.

Tôi chỉ xin nói về kiểu trình ước nguyện hay là vœux.

Trước hết, tôi lấy làm mừng: ông Dương chưa phải bợn chán đời.

Tôi lại nhớ đến một câu chuyện cũ.

Có kẻ hỏi một ông bấy giờ được làm hội đồng: Mỗi năm hội đồng quân hạt mỗi trình một mô « ước nguyện », rồi còn hiệu quả?

— Hiệu quả? — Ước nguyện này chẳng trên ước nguyện khác.

Lời nói cách 10 năm nay mà vẫn vậy còn đúng với sự tình hiện tại.

Lời ấy về ai chịu?

Về chánh-phủ, chăng?

Điều đó khỏi hỏi.

Song cũng do bởi cái cách trình ước nguyện của mấy ông hội đồng quân hạt.

Coi sao như tưởng mỗi năm họ mới làm cho yên lương tâm thế thôi.

Không, tôi chưa phải ngỡ ngàng cuồn chí mà muốn cho mấy ông nghĩ mình làm theo kiểu De Mirabeau:

« Chúng tôi vào đây là tuân theo dân ý, chúng nào dùng đến võ lực chúng tôi mới chịu đi ra. »

Nhưng phải chỉ mỗi lần họ trình cho chánh-phủ một điều ước nguyện gì, thì phải quyết ý cầu cho đến có kết quả. Năm này không xong, năm sau trình lại, khó này hết, khó sau tiếp tục theo. Chẳng cần chỉ xin nhiều, cần xin chuyện thật có quan hệ, mà cốt phải có kết quả.

Như là những điều « ước nguyện » như điều tôi đã nói hôm qua và điều của Dương-tiên-sanh nhắc lại mà không có kết quả thật là không hiệu.

Vì chỉ xin thì hành nghị định sẵn có.

Theo lẽ thời đời với mấy vấn đề như thế, chánh-phủ chỉ dùng động hai phương pháp.

Một là chuẩn y.

Hai là sửa nghị định lại.

Ra làm người thay mặt cho dân nên biết phân biệt cái « quyền » với « ơn riêng ».

Tôi dám chắc mấy ngài hiệu hơn tôi nhiều lắm.

DIỆP-VĂN-KY

Vụ bản ở đường Vannier

M. Paul Marcel bán

ông Girard hôm kia

nay đã bị bắt ở

Phú-mỹ-Tây

Ông Paul Marcel là người bán ông Girard mà trong số báo ngày hôm kia, chúng tôi nói rằng sẽ cảnh-sát đương làm nã, thì chiều hôm kia đã bị bắt ở làng Phú-mỹ-Tây Nhà-bè rồi.

Khi bắt được, thì M. Paul Marcel khai cũng sắp đi ra số một thăm mà thú tội.

Hai người ở Philippines, tên Lucio và Simplicio Godine, từ nhỏ mới sanh ra đến lớn cùng dinh với nhau lại, mới rồi làm lễ cưới mới được hai chị em cô Natividad và Victoria Molos, tại Manila.
(Đây là hình hai cặp vợ chồng mới ấ).

SAIGON — THU ƠNG HẢI — HOÀNH TÂN

(Nhật ký của người Bồi Tàu) 'Cám Trích lục.

(Tiếp theo)

Trước khi bỏ việc làm trốn nhau mà đi, thì bạn tôi nói trước với tôi rằng:

« Tôi biết ý bạn thích xem hoa lắm, coi như bữa ngồi trong quán bán rượu có hai cây hoa đào thì biết. Chuyến này bạn sẽ đi được trên một con đường hai bên trồng toàn hoa mai, chắc bạn lấy làm thích lắm! »

Tôi nói: « Phải, nếu được vậy, tôi sẽ hái một vài bông bỏ túi áo, về giấu kín trong hộp, hầu sau khi tàu kéo neo từ Nhật-Bồn rồi, tôi đem nó về tặng ý trung nhân chơi! »

Mùa này là mùa các bông hoa ở Nhật-bồn bắt đầu nở, hoa nào hoa này đều đua nhau sánh màu khoe sắc để chào xuân. Không biết chúa xuân Nhật-Bồn thích hoa nào hơn hết chứ riêng phần bồi tàu thì bồi tàu xem cái nào cái này cũng thích mất vui lòng.

Bồi tàu không coi hoa cúc là hoa cúc, hoa đào là hoa đào, hoa mai là hoa mai, hoa hướng dương là hoa hướng dương, mà lại coi các thứ hoa ấy cũng các thứ hoa khác mà mình không biết tên được.

Một dãy núi đất ở Hoành-Tân

— Ý trung nhân của anh là ai? —
— Anh không cần hỏi.

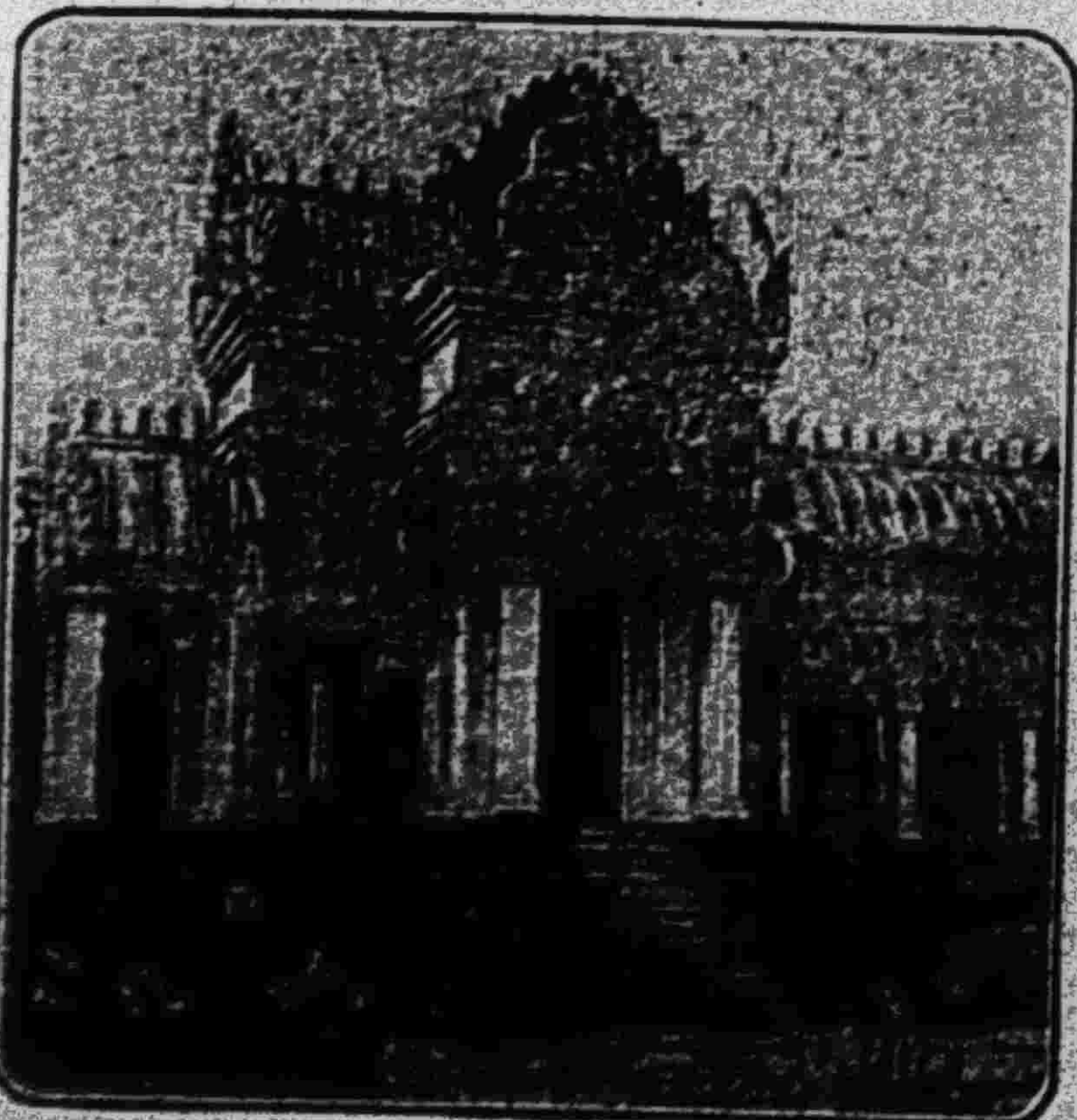
Nếu anh hỏi, mà có năng bày giờ tại đây để cùng đi với mình trên con đường, này cũng vui với mình mà xem hoa mai này, cũng cười với mình mà leo lên đánh núi kia, thì tôi chỉ tên chỉ họ, chỉ chỗ ở, chỉ nghề nghiệp cho anh tức thì, ngại gì.....

Tôi nói đến đây, ngập ngừng bạn tôi ngó tôi mà cười, rồi xảy qua nói chuyện khác.

Quả thật, quanh co một hồi, rồi chúng tôi theo một cái đường đất nhỏ vượt lên mà đi lên lên núi. Hai bên đường này toàn thì là hoa mai đường lấp lóp nở. Giọt mưa nhỏ nhỏ trắng xóa còn đọng trên mấy nụ hoa cũng trắng trắng, chúng quanh mình cảnh vật dường như yên lặng, dường như u-ầu, mình đứng nhìn mấy cây hoa từ trên ngọn xuống dưới gốc, trong lòng nghe dường như có hơi trong sạch thơn tho, chẳng khác nào mình xem một người mỹ-nhân đương chằm chằm cười vậy.

Như mấy cô thân-nữ tha-thước bày trước mắt tức mình khi dâng yêu-điệu, yêu kiều, khiến mình cho các thứ ấy là giống có tâm-tánh, linh-hồn cũng biết đa-sầu, đa-cảm nào để khác ai, mà bất-mình dường như thương, dường như mến, bước không nổi, đi không đành.

Bồi lâu đứng dựa hàng rào mà xem một vườn hoa nhỏ bên đường lâu lâu lắc không biết bao, mình lại ước thầm rằng: « Phải chi mình có một cái vườn hoa ở trước nhà như vậy, thì những khi nhàn rảnh công việc, thừa lúc gió mai hay hay thổi, trăng thanh long lánh soi, mình cũng ý trung nhân, hay là một vài anh em bất kỳ trai hay gái đồng tâm hiệp ý rồi nhả u-ra đó để quây quần trò chuyện. Cảnh vật nước non trò chuyện. Thử biết bao nhiêu. Cái đời con người ta được bấy nhiêu ngày cần chi phải họ họ lo làm giàu, làm có, ăn sung, mặc sướng, lo cho có quyền (Xem qua trường thứ nhì).

Ở Paris hiện thời người ta lo việc sửa-sửa thuộc địa năm 1931 gặt lằm. Đây là một cái hình tượng lại một cái đền rất xinh đẹp ở Bắc-thích

Câu xin quan Chữ-tiêu Viohtong ghé mắt

Hồi năm rồi thất mùa nhưn dân đói khổ, năm nay giữa mùa lại nắng hạn hư mùa, ruộng rất nhiều, lại thêm cái nạn trâu bò chết, hai cho nghề nông lâm. Mùa này phải bỏ, nhưng cũng gần gượng làm chờ chưa chắc gì đâu.

Lúc bấy giờ trời mây anh dư ăn ra, đến như hàng thường dân chúng tôi đây, ôi! biết bao nhiêu sự-dau-dồn khổ não trăm bề, muốn kêu mà kêu có thâu trời không. Trong nhà thì cơ cấn, cơm sớm cháo chiều, lúa thì 1p.30 một gia, phần lại nợ đòi công bát, kêu rêu tung bùng, làm không hở tay mà còn lo ăn không đủ. Vậy mà còn phải chịu một cái Đọa rất lớn là cái Đọa làm xâu lộ ra chợ Cainhum làng Hưng-long (Cholach). Làng bắt từ 18 tuổi tới lão hạng phải làm xâu hết bất kỳ là ai. (Trừ công đồng châu cha ra) làm không được phải mượn thể một phiên xâu ơn nghĩa làm là 2500, thời thì 2000 mới được, một phiên 4 ngày giáp rồi bắt lại. Nghe nói chừng nào rồi mới thôi, nếu ai làm được 1 ngày hay là 2 ngày mà rồi đau ở nhà thì bị truất không kể công, làm được 1 buổi mai, chiều đi về một chút cũng không kể.

Có! nghiêm khắc! là là nghiêm khắc! còn ai làm đủ 4 ngày thì trả tiền công 1p. bất kỳ tên vô số rằng « hủi làm vậy » Có người lại lãnh tiền công không được nữa. Hể vài ngày thì điếm mục một lần gặp khi ban đêm thì kéo ru-lô, lúc ban ngày thì điếm mục một lần, gặp lúc ban ngày chúng tôi mắc việc ruộng nương không đi được thì bị phạt công. Dầu ngày Chúa như ai cũng được nghỉ mà chúng tôi phải làm ngày.

Trời ơi! ai mà đặt ra cái Công lý làm chi, rồi để cho bọn dân này phải chịu làm than khổ sở vậy, chẳng những vậy thôi lại còn chịu chịu hương quân T. hăm dọa là khác, chúng tôi nói đây là ít, xin quan chủ tỉnh đến điều tra lại thì rõ ràng hơn nữa.

Mùa này là mùa nông ai cũng phải lo cho kịp thì kịp tiền, hầu năm tới mới có mà ăn và đóng thuế cho nhà nước, nếu làng bắt buộc chúng tôi làm như vậy hoài, thì chắc là sang năm đây chúng tôi lấy chi mà đóng thuế cho nhà nước, mà chúng tôi cũng lấy làm la, cứ mỗi năm làng thâu bạc công sự của chúng tôi không biết để làm chi vậy?

Một bọn bán dân

Nhớ xem nơi phụ lương: Tiểu-sư các vị danh nhưn nước Nam. Tiểu thuyết: Chưa dứt hương thờ.

Cái ảnh-hưởng của Không-giáo ở nước ta

(Tiếp theo)

Đã ở nhà: làm tôi người, đã ở kinh: làm con người, đã ở hiệu: làm cha người, đã ở từ: giáo với người trong nước, đã ở tin: (1) Lại có chỗ người đáp lời Định - công hồi mà rằng: « Vua lấy là khiến tôi: tôi lấy trung thờ vua » (2)

Coi đó thì thấy rằng về hạ tuần vua tôi, cha con, chồng vợ không từ không hề có ý tưởng một bên lên, hạ một bên xuống mà khi nào người cũng nói một cách đối đãi với nhau. Bền nào người cũng buộc cho một cái bốn phần đối với bên kia, chẳng qua bốn phần tùy theo địa-vị mà khác. Vậy, đức Không-tử chưa hề xướng ra cái thuyết làm sang. Và xét-trà các sách từ đời ngài về trước cũng chưa hề có cái thuyết làm sang.

Thuyết tam-cang mới bắt đầu có từ nhà Hán, thấy ra trong sách lịch-hử-thông của Hán-nho. Sách ấy có nói rằng « Quan vi thần sang; phu vi tử sang; phu vi thê sang. Bối đó người ta gọi là tam-cang.

Cang, nghĩa là cái giếng nước. Theo thuyết ấy thì vua, cha, chồng như là cái giếng nước; còn tôi, con, vợ, thì như những cái mắt nước. Cái giếng cứ rỗng rỗng lấy những cái mắt, và những cái mắt phải ở trong cái giếng. Cái giếng dương ra thì những cái mắt cũng dương theo, cái giếng xếp lại thì những cái mắt cũng xếp theo: giếng có tự do mà mắt không có tự do. Cái giếng ở ngoài những cái mắt, những cái mắt phải tùy cái giếng: mắt có nghĩa vụ mà giếng không có nghĩa vụ. Ấy là chỗ cốt yếu của thuyết tam-cang đó, rõ là trái với cái bản ý của đ.ư. Không-tử.

Bối có gì sanh ra thuyết tam-cang? Nguyên bản Tàu, từ đời Xuân-thu, Chiến quốc về trước, quan quyền chưa thành hẳn, và bấy giờ trong nước, học thuyết chia ra nhiều phái, không phải một nhà nho mà thôi. Kể đó, nhà Tần thống nhất thiên hạ, thì hoàng đế đặt ra những cái lễ tôn quân ức thần, quan quyền mới mạnh lên. Nhà Hán nối lấy, y theo cái pháp nhà Tần, lại bãi bỏ cả chữ tứ bách gia mà bắt thiên hạ chỉ tôn một Khổng-giáo, ấy là nhà nho cũng nhờ quan-quyền mà được mạnh. Nghề thế, chén tác phải có chén thù, nhà nho mới càng bị-đức quan - quyền cho mạnh thêm lên. Sách Bạch-hổ-thông này là do vua nhà Hán hội chư nho, Ban-Cổ đứng đầu, tại Bạch-hổ-các mà làm ra, cho nên lấy đó mà đặt tên. Bọn Hán - nho đã mang

(3) Bạch-hổ, chương III.
(4) Luận-ngũ, thiên Bái-dật.

Saigon Thuợng-hải

(Tiếp theo)

lược cao sang, lần lộc vậy vô thần thờ linh hồn, mà quên rằng biết bao nhiêu cái lạc thú thiên nhiên Tạo vật riêng giành cho ta, nhưng ta đại mà không biết hưởng.

Nghĩ tôi đồ mà bạn tôi vùng nằm tay tôi mà tôi đi, mà tôi còn muốn dùng-dùng... Ngồi lên, thì thấy trời đã gần muốn tối...

Chúng tôi đi chơi núi hôm nay nhâm hửu trời mưa, nên không có một ai cùng đi cả. Minh đi trong xóm nhà quê, thấy nhà nào nhà này đều cái bằng cây, hoặc lợp bằng thiếc, sơn-súp, nhô bé trước mặt mình coi ra cách cái nhà ấy có vẻ đơn sơ, nhưng cũng có vẻ thâm mỹ biết bao!

Theo ý tôi tưởng, cái tình thần mỹ-thuật của người Nhựt không phải do cái cảnh đặng-dị đậm thắm mà xuất hiện vậy.

Họ không ưa những điều phiền tạp, những cảnh lổ-lằng, hay là những màu rộn-rực.

Coi từ cách ăn mặc, điếm trang, đến cách cất nhà cửa, cũng vẻ với của họ thì đủ biết.

Họ chuộng là chuộng cái tình thần ở trong, chứ không chuộng cái cốt cách ở ngoài. Một cái nét dẹt dẹt có khác mặc cũng đủ khiến cho ta tưởng đến một cây tùng ôm lòng quạ từ mà chịu sương pha, tuyết phủ. Một đường trắng trắng ở trên cũng đủ khiến cho mình nhớ đến cái đỉnh núi Phú, ngàn năm trong sạch, thường nhàn bất khả xâm phạm vậy.

Tôi cứ tưởng lang mang như vậy, mà này giờ treo lên giốc núi mà không hay biết mình có hơi mỗi chơn. Núi này không phải là núi tay vịn chơn treo như của cô Hồ-xuân-Hương đi hồi xưa, nên chỉ mình nhớ có Cô Nguyệt, muốn ngắm thơ chơi núi của cô mà sợ e không phải chỗ...

(còn nữa)

sản tâm lòng đến ơn trả nghĩa, việc biên-tập sách ấy lại thuộc dưới quyền quán-chủ nữa, thì để ra thuyết tam-cang vậy.

Đề sau mà khôn trước! Rồi đó các nhà vua thay đổi nhau mà đồng âm-nghĩa cái thuyết tam-cang ấy để nó bình vực quyền lợi cho mình, thành ra không bao lâu mà nó đề sắp cái thuyết ngũ luân của Khổng-tử. Cho đến bây giờ ai cũng nói « tam-cang ngũ luân », hay là « tam-cang ngũ thường ».

Vậy cho biết bốn chữ tam-cang thường luân lý bởi đức Khổng-tử chưa có ngũ-luân mà theo nghĩa bình-đẳng như nói trên kia mà thôi, chứ ngài không hề biết có tam-cang là gì, và tam-cang là cái thuyết của Hán-nho nhậm nhà vua mà đặt ra vậy.

PHAN-KHÔI

Xi được

Một cái giấy chứng từ (Certificat) của M. Nguyễn-văn-Lê, 18 tuổi, giúp việc ở hãng tàu Nam-vang.

Muốn lấy lại, đến báo quán Nhân-Chung.

Công-ty Việt-Nam bảo-hiểm xe hơi

Hội-nợ danh 200.000\$
56, RUE PELERIN

Công-ty này Bảo-hiểm xe một giá tiền và theo thể lệ Công-ty của người Âu-châu, nhưng có phần lợi-dịch biệt ở là bỏ phần tiền - hủ xe phải chịu trong số tiền ông-ty bồi thường, mà lại không buộc chủ xe phải đóng một số tiền phụ thêm như các ông-ty khác.

Giấy-thếp « ASSURANA »
Giấy-thếp « 748 »

HÀNG
M. L. M. MOHAMED
Ancien associé de la
Maison Ibrahim
Buôn bán hội-xoán
57 Rue Colinar 57 Saigon

Chúng tôi chuyên về buôn bán hội-xoán đủ cỡ, lớn cỡ, nhỏ cỡ, nước thiệt tới, giá cả thiệt rẻ. Lại có bán cả đồ mỹ trang bằng vàng và platine, Đồ kiến kiem-thiết.

Đang chờ đợi ông-quí bà-thưa cây

Tiếp-rước rất từ-lễ.
M. L. M. MOHAMED
Joailleur-D'ameublement
57 Rue Colinar 57 Saigon

Hời đồng-bảo!

Hãy liên-lạc đi, đến ngôi tới việc tương lai của quí ông-bà của gia-quyền quí v và của anh em nhà. Ngay là mà không có tiền du thì không làm gì được cả!

VIỆT NAM NGÂN HÀNG

Máy hiện BALLOT chạy dầu cõng.

Máy xay lúa hiệu KAMPNAGEL và COLONIA.

Máy điện chạy đèn và máy điện dùng động-lực. Máy tàu-biển BALLOT và máy dùng để hoạt động ghe thuyền hiệu FOG

Máy lấy nước (pompe) và quạt máy cùng

CÁC MÓN THAY ĐỔI

Bán giá rẻ và chịu nhiều cách bán giản-tiện

thi chỉ có bằng:

SIÈ LE MATÉRIEL AGRICOLE MODERNE

2, Rue Ohier - Saigon - Téléph. 516

VIỆT NAM NGÂN HÀNG

Thức điệu hiệu con vịt

鴨香 嘜煙

CIGARETTES CANARD

London, BENTLEY & CO. - makers

VIỆT NAM NGÂN-HÀNG
Công-ty giữ hàng vốn 250.000\$

Trả tiền lời cho Cđ định
Kể từ ngày 1er Octobre 1929
Công-ty này khởi sự trả tiền lời \$: 2.50 cho mỗi cổ-phần tại Hộ-quân ở số 54-56 đường Pellerin Saigon.

Ch-dồng phải đem cả coupon số 1 lại lãnh tiền hay là biên biên vào ở Công Ty cũng được.

金船標啤酒

RƯỢU LAVE NHÂN CHIẾC "TÀU-VÀNG"

金船標啤酒

AGENTS GÉNÉRAUX:
C. DE COMMERCE et de NAVIGATION d'EXTRÊME-ORIENT

MÂY ÔNG - MÂY BÀ:

Có muốn hơi bỏ thân khí suy nhược?
Có muốn vạn giới sống lâu.
Có muốn sanh đông con nhiều cháu không?
Nếu muốn thì hãy uống cho thường:

TONIC MAUBAR

là một thứ rượu bổ thượg hạng. Giá mỗi lít là 1p90

Có muốn cho vị được sạch sẽ,
Có muốn ăn uống biết ngon và mau 'jên,
Có muốn khỏi tất bệnh vì bốn huật không?
Nếu muốn thì hãy uống cho thường:

VICHYLAX

Làm một thứ thuốc Sô uống ngon ngọt như limonade mà sô lại sạch, không đau bụng, không cứau. Giá mỗi ve là.....0p50

CÓ BÁN TẠI:

ĐẠI-PHÁP ĐẠI-ĐU'ỢC-PHÒNG

Đường d'Ormay số 84-90. - SAIGON

Maurice BARBEROUSSE Nhứt-đẳng Bảo-chê lê sư. - Cựu Sanh y tại Dương-Đường tại Paris

Saigon - Imp. de THÂN CHUNG

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-BÁ

hà lại tùy theo ý muốn mỗi
thì chúng tôi làm dạng như
hà tiệm Quảng-Châu xin mời

29. Lý-Thành-Tôn

Lý Thành-tôn tên là Thục-tôn, con vua Thái-tôn là một ông vua nhân từ rất có lòng thương dân. Một năm, nọ trời lạnh lắm, ngài bắt đầu lập lệ phát chẩn miễn cho tù phạm và mời ngài cho hai bữa ăn. Lại một lần ngài phân cùng triều thần rằng: « Ta yêu dân cũng như yêu con ta vậy, biếm vì trăm họ ngu dại, làm bậy mà mang tội, ta thấy mà thương xót. » Từ đó truyền cho các quan xử việc bình, bất kỳ tội gì cũng giảm nhẹ.

Vua có lòng nhân như thế, cho nên trăm họ mến phục, trong đời ngài làm vua, ít có giặc dã.

Vua rất đề ý về sự chấn hưng văn học. Khi ra lập ăn miếu, đặt tượng Châu ông Khổng-ử để thờ.

Về việc binh ngài sửa sang phép cũ, chia ra bốn ô, hợp thành một trăm ô, mỗi ô có lính kỵ và nhữn bắn dả. Cách trị binh ấy giờ rất nghiêm minh. Vì vậy nước ta thuở ấy có thể lực đủ làm cho các nước láng giềng phải sợ.

Vua Thành-tôn đã có tài mà lại có dũng. Nước Nam thanh bays sang lam ất, Vua ngự giá đi đánh, anh lâu lâu không được, binh trở về, dọc đường nghe người ta khen ba uyên-phí ở nhà giám ôc, trong nước được yên, nói rằng: « Người dân trị nước còn được như con mình đi đánh em-thành không xong ra trở lại thua dân ba » Doqu đem quân trở duna bắt được vua em thanh là Chế-cử.

Chế-cử xin dâng ba châu Ô-ly, Ma-linh và Bồ-u để chuộc mình. Vua nhận lấy ba châu ấy ba Chế-cử cho về nước việc này lại thấy trong lòng của ngài còn có nhữn nữa. Ba châu ấy io miền Quảng-binh và ng-trị bấy giờ.

Thành-tôn trị vì 17 năm. 50 tuổi, kẻ ra ngài thật ông trong sự lập quốc ở ta. Như là nhờ ở sấp đặt, vô bị ngài au đó vua hân Tôn ngời, mới có đủ sức mà thắng nhà Tống, làm nước ta thành ra một quốc ở châu Á.

là nhà-vật nước ta từ xưa đến nay, hân-tôn là bậc nhất.

Tiệm chụp hình

Lý-Quang

Georges Gagneur Saigon

công chức vị xin luật lệ chụp hình đã kỹ, tốt và li nhéo lại tình giả thiết ở tiệm có bán đủ đồ: kính, urton, nước thuốc để rửa, các món dụng trong nhà p. 512.

29.

Phạm-dinh-Trọng

Phạm-dinh-Trọng người làng Kinh-dao, tỉnh Hải-dương, năm 26 tuổi, đậu tấ sĩ, quan trường là Nguyễn-Trọng-Quát xem văn, đã mừng cho triều đình được tay kinh luân giỏi.

Bấy giờ vào cuối đời nhà Lê trong nước lắm giặc. Đinh-Trọng tuy làm quan văn mà kiêm cả chức phòng ngự sứ, cầm quân đi đánh giặc. Vì có tài dụng binh giỏi, nên đã nhiều lần bắt được tướng giặc, như quân Giô, Nguyễn Cừ, Nguyễn- uyên đều bởi ông ta bắt được cả.

Bấy giờ giặc trong nước có Nguyễn-hữu-Cầu (tục kêu quân He) là kiệt kiệt như. Hữu-Cầu cứ mấy tỉnh miền Đông-nam, quan quân đánh mãi mà không được, sau cũng nhờ có Đinh-Trọng đi dẹp mới yên.

Nguyên các tướng bấy giờ ai cũng sợ Hữu-Cầu, chỉ có mình Phạm-dinh-Trọng không sợ, nên Hữu-cầu giận lắm, đã dáo má mẹ Đinh-Trọng mà dò xuống sông, từ đó Đinh-Trọng thế không cùng sống ở đời với Nguyễn-hữu-Cầu.

Một lần Trịnh-Dinh nghe lời các quan, vì họ đã ăn hối lộ của Hữu-Cầu, sai Nguyễn-phí Sảng đem tờ dụ ra mặt trận báo bảo Đinh-Trọng đứng đánh Nguyễn hữu Cầu nữa, nhưng Đinh-Trọng một mực không chịu, báo Phủ Sảng rằng: « Người làm tướng đánh giặc ở ngoài, đâu có mạng vua cũng có đều không chịu. Ông vàng mạng vua đi gọi giặc về bàn thì cứ đi, con tôi vàng mạng vua đi đánh giặc thì tôi cứ đánh ». Nói xong cất quân đi ngay.

Đinh-Trọng đánh với Hữu Cầu nhiều trận lắm, sau mãi mới đuổi Hữu Cầu chạy vào Nghệ an và bắt được, đóng cũi giải về nộp cho chúa Trịnh.

Lúc đó lại có giặc nghịch Ngũ, chiếm giữ làng Long bội, các tướng đi đánh mà không được. Đinh Trọng chỉ đánh trong 6 ngày là dẹp yên được.

Phạm-dinh-Trọng chẳng những giỏi về văn học mà lại giỏi về thao lược nữa, nên vua Lê bấy giờ đã viết bốn chữ « Văn võ toàn tài » mà ban cho.

Sau khi đánh giặc thành công, Đinh Trọng được phong làm Công thần và ban cho 150 mẫu ruộng làm thể nghiệp.

Phạm-dinh-Trọng về già mất tại nhà, vua chúa đến thượng tế, chúa Trịnh đến mời ban cho một câu đối thờ rằng: « Cái thể anh hùng kim cổ hiếm; tại nhân công đức địa thiên trường »; thật là xứng đáng lắm thay.

Có lẽ nhơn vật nước ta từ xưa đến nay, Phạm-dinh-Trọng là bậc nhất.

30. Mai-hắc-Đế

Sau khi Lý-Phật-Tử hàng về nhà Tùy rồi, bắt đầu từ năm 603 trở đi, nước ta lại thuộc về nước Tàu. Trải qua nhà Tùy rồi đến nhà Đường, trong khoảng hơn một trăm năm, trong nước chẳng có người nào dám dấy lên chống lại với người Tàu cả, ai nấy cúi đầu mà chịu lý dưới quyền đô hộ của họ, mặc dầu thuế khóa nặng nề, hình phạt nghiêm nhặt.

Đến năm 722, nghĩa là sau khi thuộc Tùy 120 năm, ngày đời vua Huyền-tôn nhà Đường, ở Hoan-châu mới có một người tên là Mai-thúc-Loan nổi lên, chống cự với quân nhà Đường.

Mai-thúc-Loan, người huyện Hiền-lộc, tức huyện Can-lộc, tỉnh Hà-tĩnh bấy giờ, mặt mũi đen sì sực vóc khỏe mạnh, thấy quan nhà Đường làm nhiều điều tàn bạo dân gian khổ sở, lại nhơn lúc bấy giờ lắm giặc dã, ông ấy bèn chiêu mộ nghĩa binh, giấy lên chiếm giữ một chỗ ở Hoan-châu rồi xây thành đắp lũy, xưng họ 'ng đế, tục gọi là Mai-hắc-Đế.

Mai-hắc-Đế lại kết giao với nước Lâm-áp và nước Chân-lạp để làm ngoại viện.

Sau lại, vua nhà Đường sai Đường Tư Húc đem quân sang cung với Đô hộ là Quang sở Thách đánh Mai-hắc-Đế. Hắc-Đế thế yếu, chống lại không nổi phải thua chạy ít lâu thì mất.

Mai-Hắc-Đế tuy không làm thành công, song sau khi thế nước như tro tàn mà làm cho hực lửa lên hẳn, nhắc nhở tấm lòng ái quốc cho đồng bào Nam-Việt.

... thì tuy bại cũng như thành, công đức ấy đối với nước nhà chẳng phải là nhỏ vậy.

Nay ở núi Vệ sơn tỉnh Nghệ an còn di tích thành cũ của Mai-hắc-Đế, và ở làng Hưng Lâm tỉnh ấy cũng còn đền thờ người.

Có lẽ nhơn vật nước ta, từ xưa đến nay, Mai-Hắc-Đế là bậc nhất.

Một người giáo-học có bằng Tú-tài pháp, còn trẻ tuổi, tính tình nghiêm trang, muốn làm précepteur để rộng thì giờ khảo-cử học thêm. Ai muốn hỏi donoi Bôn-báo.

Thương-Mái

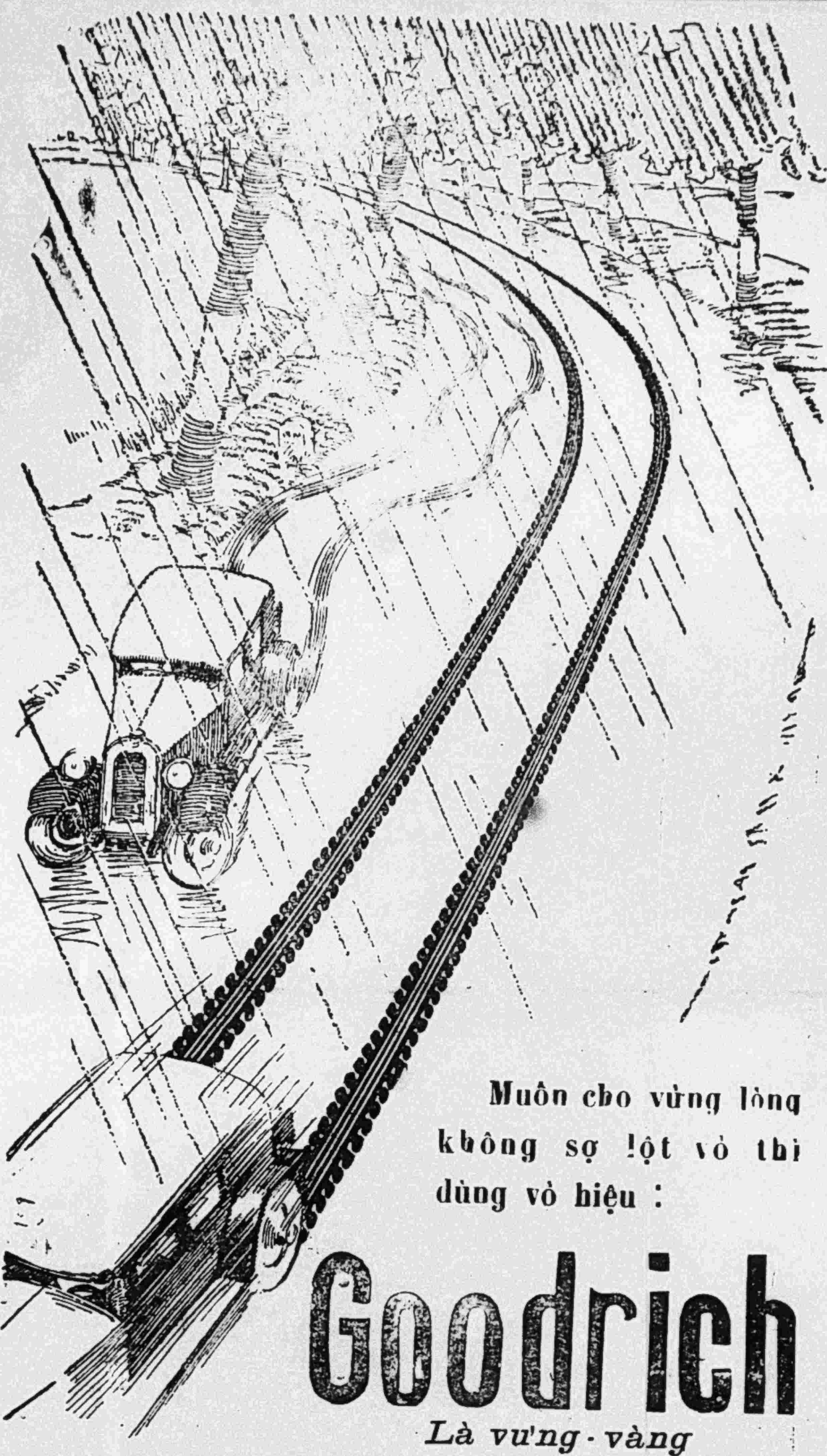
Học-Đường

24,6, Rue d'Aot - Saigon

Dạy viết tắt, đánh máy chữ bút toán, chữ Pháp, chữ Anglais và các thứ chữ khác. Các lớp học có giáo-sư có bằng-cấp dạy mỗi ngày từ 8 giờ rưỡi tới 11 giờ và từ 18 giờ tới 19 giờ rưỡi.

TIỀN HỌC PHÍ PHẢI TRẢ TRƯỚC MỖI THÁNG.

Học đường lại có nhận làm các công việc thuộc về bút toán và đánh máy.

Muôn cho vòng lòng không sợ lột vỏ thì dùng vỏ hiệu :

Goodrich
Là vùng-vàng

Sté Fse B. GOODRICH 221, Boulevard de Valmy, COLOMBES (Seine)

Làm đại-lý khắp cõi Đông-Dương

Hàng L'UNION COMMERCIALE
INDOCHINOISE ET AFRICAINE
SAIGON — HAIPHONG — TOURANE

Xin hỏi giá thường ở các tiệm ngành cửa Bôn hiệu.

